

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
PEDRA CRUZA VILLALÓNA
przedstawiona w dniu 11 września 2014 r.¹

Sprawa C-441/13

Pez Hejduk
przeciwko
EnergieAgentur.NRW GmbH

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Handelsgericht Wien (Austria)]

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Jurysdykcja sądu w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie nr 44/2001 — Artykuł 5 pkt 3 — Jurysdykcja sądu w przypadku odpowiedzialności z tytułu „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego” — Autorskie prawa majątkowe — Treści rozpowszechniane za pośrednictwem Internetu — Kryteria ustalenia miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę — Szkoda „nieumiejscowiona

1. Handelsgericht Wien zwraca się w niniejszej sprawie do Trybunału Sprawiedliwości w przedmiocie wskazania łącznika lub łączników właściwych dla określenia jurysdykcji sądu w przypadku naruszenia autorskiego prawa majątkowego za pośrednictwem Internetu w taki sposób, który nie pozwala określić terytorialnie miejsca urzeczywistnienia się szkody. W przeciwieństwie do stanu faktycznego, jaki miał miejsce w sprawie Pinckney², gdzie Trybunał Sprawiedliwości miał do czynienia z zarzutem naruszenia autorskich praw majątkowych w wyniku zwielokrotnienia i dystrybucji poprzez Internet płyt CD z muzyką, niniejsza sprawa dotyczy autorskich praw majątkowych pewnego fotografa, którego prace rozpowszechniano bez jego zgody za pośrednictwem strony internetowej.

2. Rozpowszechnianie w trybie on-line fotografii chronionych na podstawie dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym³ różni się w istotny sposób od sprzedaży produktów w trybie on-line. Chodzi bowiem o takie rozpowszechnianie, w stosunku do którego nie można stwierdzić, iż dokonuje się ono w jednym lub kilku miejscach możliwych do określenia terytorialnie. Wręcz przeciwnie, szkoda się „dematerializuje”, to jest rozprasza się, a tym samym staje się „nieumiejscowiona”, utrudniając w ten sposób ustalenie miejsca, w którym wystąpiła szkoda w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001⁴.

3. Niniejsza sprawa umożliwi zatem Trybunałowi Sprawiedliwości wskazanie, czy w okolicznościach faktycznych takich, jakie mają miejsce w niniejszej sprawie, gdzie za pośrednictwem Internetu wystąpiła szkoda „nieumiejscowiona” w odniesieniu do autorskiego prawa majątkowego, należy kierować się ogólnymi wskazówkami zawartymi w wyroku Pinckney, czy też przeciwnie, należy znaleźć inne rozwiązanie.

1 — Język oryginału: hiszpański.

2 — Wyrok C-170/12, EU:C:2013:635.

3 — Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. (Dz.U. L 167, s. 10).

4 — Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

I – Ramy prawne

4. Rozporządzenie nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych stanowi w motywach 2, 11, 12 i 15, co następuje:

„(2) Różnice pomiędzy przepisami poszczególnych państw o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń utrudniają należyte funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Dlatego nieodzownym jest wydanie przepisów celem ujednolicenia przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych oraz uproszczenia formalności ze względu na szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie orzeczeń z państw członkowskich związanych niniejszym rozporządzeniem.

[...]

(11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

(12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.

[...]

(15) W interesie zgodnego wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań, aby w dwóch państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia [...]”.

5. Zasady ustalania jurysdykcji ujęte są w rozdziale II tego rozporządzenia, który składa się z art. 2–31.

6. Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, należący do sekcji 1 wspomnianego rozdziału II, zatytułowanej „Przepisy ogólne”, stanowi:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

7. Artykuł 3 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, zawarty w tejże sekcji, stanowi:

„Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami sekcji 2–7 niniejszego rozdziału”.

8. W sekcji 2 rozdziału II rozporządzenia, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna”, znajduje się art. 5. Treść art. 5 pkt 3 stanowi:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

[...]

- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”.

II – Okoliczności faktyczne

9. P. Hejduk, zamieszkała w Austrii, jest zawodowym fotografem i specjalizuje się w fotografowaniu architektury. Wykonała ona w swojej karierze szereg fotografii poświęconych dziełom austriackiego architekta Georga W. Reinberga.

10. W dniu 16 września 2004 r. w ramach konferencji zorganizowanej przez spółkę EnergieAgentur, z siedzibą w Niemczech, Georg Reinberg wygłosił wykład, w czasie którego wykorzystał szereg fotografii P. Hejduk przedstawiających niektóre z jego dzieł. Jak wynika z akt sprawy, posiadał on uprzednią zgodę autorki na wykorzystanie przywołanych fotografii.

11. EnergieAgentur, jako posiadacz strony internetowej www.energieregion.nrw.de i podmiot odpowiedzialny za treści udostępniane za jej pośrednictwem, rozpowszechniała przywołane powyżej fotografie P. Hejduk na tej stronie internetowej. Fotografie te były dostępne publicznie i możliwe było ściąganie ich bezpośrednio ze wskazanej strony internetowej, na co P. Hejduk nigdy nie wyraziła zgody.

12. Powziąwszy o tym wiadomość, P. Hejduk wytoczyła powództwo przeciwko EnergieAgentur przed Handelsgericht Wien, to jest przed sądem odsyłającym. Skarżąca wnosi o zasądzenie od pozwanej kwoty 4050 EUR tytułem naprawienia szkody poniesionej w okresie od 2004 r., jak również o zobowiązanie jej do opublikowania wydanego wyroku.

13. EnergieAgentur podniosła zarzut braku właściwości sądu z uwagi na brak jurysdykcji międzynarodowej Handelsgericht Wien. Zdaniem pozwanej, ponieważ jej siedziba znajduje się w Düsseldorfie, a strona internetowa korzysta z domeny krajowej najwyższego poziomu „.de”, sądami właściwymi dla rozstrzygnięcia sprawy są sądy niemieckie.

III – Pytanie prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości

14. W związku ze stanowiskami stron przedstawionymi w postępowaniu głównym Handelsgericht Wien postanowił przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy art. 5 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w postępowaniu dotyczącym naruszenia praw pokrewnych do autorskich, popełnionego w ten sposób, że udostępniono fotografię na stronie internetowej, która jest prowadzona w ramach domeny pierwszego stopnia [najwyższego poziomu] w innym państwie członkowskim niż to, w którym uprawniony z prawa ma miejsce zamieszkania, właściwość zachodzi jedynie:

- w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę osoba, której zarzuca się popełnienie naruszenia; oraz
- w państwie członkowskim lub w państwach członkowskich, do których jest kierowana, zgodnie z jej treścią, strona internetowa?”.

15. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez strony w postępowaniu głównym oraz rządy czeski, portugalski i szwajcarski, a także przez Komisję Europejską.

IV – Stanowiska stron

16. Pez Hejduk wskazuje, iż stanowisko zawarte w wyroku Pinckney (EU:C:2013:635) wymaga uzupełnienia, gdyż w jej przekonaniu przedmiotem tamtej sprawy były inne okoliczności faktyczne. Jej zdaniem w przypadku, kiedy szkody wyrządzonej za pośrednictwem Internetu nie można „umiejscowić”, właściwość sądu wskazana w art. 5 pkt 3 powinna umożliwiać poszkodowanemu dochodzenie całości roszczeń z tytułu poniesionych szkód przed sądami jej miejsca zamieszkania. Swoje stanowisko opiera na wyroku Trybunału Sprawiedliwości eDate Advertising i in.⁵

17. EnergieAgentur odwołuje się do wyroku Pinckney (EU:C:2013:635) i uważa, iż rozstrzygnięcie to ma zastosowanie niniejszej sprawie. Chodzi przecież o prawo autorskie określone terytorialnie, które podlega zatem zasadom określonym w wyroku Pinckney, które, pomijając przypadek państwa pozwanego i państwa, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, pozwalają na dochodzenie roszczeń jedynie z tytułu szkody wyrządzonej w danym państwie.

18. Republika Czeska i Konfederacja Szwajcarska wnoszą do Trybunału Sprawiedliwości o rozszerzenie stanowiska zawartego w wyroku eDate Advertising i in. (EU:C:2011:685) na przypadek taki jak będący przedmiotem niniejszego postępowania ze względów związanych z prawidłowym administrowaniem wymiarem sprawiedliwości oraz przewidywalnością stosowania zasad jurysdykcji międzynarodowej sądów. Ich zdaniem niniejszą sprawę można by rozstrzygnąć poprzez wprowadzenie łącznika centrum interesów poszkodowanego, to jest miejsca, w którym powód mógłby dochodzić całości roszczeń z tytułu poniesionych szkód.

19. Republika Portugalska zajmuje odmienne stanowisko, lecz również uważa, iż okoliczności niniejszej sprawy nie są tożsame z okolicznościami sprawy Pinckney (EU:C:2013:635). Zdaniem Republiki Portugalskiej problem, jaki wiąże się z rozpowszechnianiem fotografii za pośrednictwem Internetu, mógłby spowodować przyjęcie przez Trybunał Sprawiedliwości łącznika opartego na dostępności fotografii. Jednakże niewielka wiarygodność tego łącznika doprowadziła Republikę Portugalską do ograniczenia jurysdykcji, o której mowa w art. 5 pkt 3, w przypadkach takich jak w niniejszej sprawie wyłącznie do sądów miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

20. Komisja ze swej strony uważa, iż wyrok Pinckney (EU:C:2013:635) ma zastosowanie w niniejszej sprawie, lecz niezależnie od tego sądzi, iż zastosowanie tego wyroku w niniejszej sprawie rodzi problemy praktyczne. Zdaniem Komisji przyjęcie rozwiązania zawartego w wyroku Pinckney pozwoliłoby P. Hejduk dochodzić przed sądami austriackimi jedynie roszczeń z tytułu szkód wyrządzonych na terytorium Austrii. Rozwiązanie to, w przypadku, kiedy szkoda została wyrządzona w wyniku rozpowszechniania fotografii za pośrednictwem Internetu, może być, zdaniem Komisji, niemożliwe do zastosowania, ponieważ ani Pez Hejduk, ani właściwy sąd austriacki nie dysponują odpowiednimi środkami, aby ograniczyć właściwość tego sądu wyłącznie do szkód wyrządzonych w Austrii. W tej sytuacji Komisja wskazuje na możliwość ograniczenia jurysdykcji szczególnej, o której mowa w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, wyłącznie do sądów miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

V – Analiza

21. Jak już wyjaśniłem, niniejsza sprawa wiąże się z dość złożonym problemem interpretacyjnym. Trybunał Sprawiedliwości zajmował się już trudnościami, jakie rodzi korzystanie z Internetu przy stosowaniu przepisów prawa międzynarodowego prywatnego, lecz nigdy nie spotkał się z przypadkiem takim jak w niniejszej sprawie. W skrócie, w niniejszej sprawie należy zdecydować, którą z licznych możliwości, jakie daje orzecznictwo, można w najlepszy sposób zastosować w przypadku długotrwałego naruszenia autorskich praw majątkowych za pośrednictwem Internetu.

5 — Wyrok C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685.

22. Pomimo iż sąd odsyłający wskazuje jedynie na możliwość zastosowania dwóch łączników (siedziby pozwanego oraz państwa, do którego skierowana była treść strony internetowej), nie ulega wątpliwości, że strony postępowania i państwa-interwencji wskazują inne potencjalne łączniki, które mogłyby być zastosowane w niniejszej sprawie i które w związku z tym należy zbadać.

A – Łącznik centrum interesów

23. Republika Czeska i Konfederacja Szwajcarska podnoszą możliwość zastosowania w niniejszej sprawie stanowiska zawartego w wyroku *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685). Jednakże z powodów, które wyjaśnię, uważam, iż nie można zaakceptować tego stanowiska.

24. W wyroku *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685) Trybunał Sprawiedliwości wypowiedział się w przedmiocie naruszenia za pośrednictwem Internetu praw osobistych. Jak wiadomo, wcześniejsze orzecznictwo, a dokładnie wyrok *Shevill/Presse Alliance*⁶, zajmowało się tą kwestią przed gwałtownym rozwojem Internetu. W wyroku tym wskazano, iż art. 5 pkt 3 ówczesnej konwencji brukselskiej umożliwiał poszkodowanemu dochodzenie roszczeń w państwie miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (miejsca zamieszkania redaktora odpowiedzialnego za zniesławiającą informację) oraz w państwie, w którym szkoda się zmaterializowała, który to łącznik opierał się na obszarze dystrybucji medium, w którym zamieszczono zniesławiającą informację⁷. W tym drugim przypadku sąd byłby właściwy dla rozstrzygnięcia jedynie w przedmiocie tych szkód, które zostały wyrządzone na obszarze jego właściwości, a tę okoliczność należało zbadać w oparciu o poziom dystrybucji i sprzedaży danego medium we wspomnianym państwie⁸.

25. W sprawach połączonych *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685) Trybunał Sprawiedliwości rozstrzygał w przedmiocie podobnych okoliczności co w sprawie *Shevill i in./Presse Alliance* (EU:C:1995:61), lecz w tym przypadku chodziło o środek komunikacji on-line. W tej sytuacji, podobnie jak w przypadku niniejszej sprawy, szkody nie można było „umieścić”, bowiem medium to jest dostępne w każdym państwie członkowskim, co utrudnia, a nawet uniemożliwia praktyczne zastosowanie jakiejkolwiek metody zbadania zasięgu terytorialnego informacji powodującej szkodę. Wskutek tego Trybunał Sprawiedliwości stworzył dodatkowy łącznik oparty na centrum interesów poszkodowanego, to jest miejscu, w którym mógłby on dochodzić roszczeń, a przede wszystkim pozywać z tytułu wszystkich poniesionych szkód⁹.

26. Należy podkreślić, iż wyrok *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685) dotyczył wyłącznie przypadków naruszenia praw osobistych. W przeciwnym bowiem razie można by zniweczyć cel art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001. Z jednej strony łącznik centrum interesów pokrzywdzonego nadaje znaczenie dostępności danego medium, którą to okoliczność Trybunał Sprawiedliwości wiele razy odrzucał lub ograniczał, również w innych przypadkach niż w odniesieniu do art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001¹⁰. Z uwagi na fakt, iż medium to jest dostępne w miejscu, w którym znajduje się centrum interesów poszkodowanego, powstaje możliwość dochodzenia w tym państwie roszczeń, dodatkowo, z tytułu wszystkich poniesionych szkód, co dopuszcza naruszenie w istotny sposób równowagi jurysdykcji zakładanej w oparciu o art. 5 pkt 3. Z drugiej strony należy także wziąć pod uwagę bliskość łącznika centrum interesów z forum actoris, bowiem w znakomitej większości przypadków, aczkolwiek nie zawsze¹¹, centrum interesów znajduje się w miejscu zamieszkania poszkodowanego, czyli powoda w postępowaniu.

6 — Wyrok C-68/93, EU:C:1995:61.

7 — Ibidem, pkt 30–33.

8 — Ibidem, pkt 30, 31.

9 — Wyrok *eDate Advertising i in.*, EU:C:2011:685, pkt 48

10 — Trybunał Sprawiedliwości wyraźnie wykluczył je m.in. w wyroku *Pammer i Hotel Alpenhof*, C-585/08 i C-144/09, EU:C:2010:740, pkt 69–75, a w odniesieniu do art. 5 pkt 3 ograniczył je w istotny sposób, jak ma to miejsce w wyroku *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685), pkt 51.

11 — Tak było w jednym z przypadków w sprawie *eDate Advertising i in.* (EU:C:2011:685), w której miejsce zamieszkania powoda znajdowało się w Stanach Zjednoczonych, lecz jego centrum interesów znajdowało się we Francji.

27. Właśnie z uwagi na zagrożenia, jakie niesie ze sobą łącznik centrum interesów poszkodowanego, uważam, iż nie należy go stosować w przypadku naruszenia za pośrednictwem Internetu autorskich praw majątkowych także w przypadku szkód „nieumiejscowionych”. Trybunał Sprawiedliwości odrzucił tę możliwość w odniesieniu do praw własności przemysłowej w wyroku Wintersteiger¹², a także w przypadku szkód „umiejscowionych” wyrządzonych w odniesieniu do autorskich praw majątkowych¹³. Uważam, iż w ten sam sposób należy orzec w niniejszej sprawie, gdzie podnosi się wyrządzenie szkody „nieumiejscowionej” w odniesieniu do autorskich praw majątkowych.

B – Łącznik ogniskowania

28. Zarówno sąd odsyłający, jak i P. Hejduk podnoszą, iż okoliczność, że sporne fotografie skierowane były, jak utrzymują, do Austrii, uzasadnia jurysdykcję sądów austriackich. Nie uważam, aby było to właściwe rozwiązanie.

29. Możliwość stwierdzenia właściwości sądu państwa, do którego jest skierowana działalność wyrządzająca szkodę, jest rozwiązaniem, które było rozważane przez różne sądy krajowe, a także przez doktrynę¹⁴. Jest to również, jak wiadomo, łącznik stosowany przez rozporządzenie nr 44/2001 w odniesieniu do jurysdykcji szczególnej w sprawach z udziałem konsumentów, przewidziany w art. 15 ust. 1 lit. c)¹⁵. Rzecznik generalny N. Jääskinen zaproponował, w oparciu o poważne argumenty, jego zastosowanie w sprawie Pinckney (EU:C:2013:400)¹⁶, a Trybunał Sprawiedliwości, aczkolwiek odrzucił go w przywołanej sprawie, to zastosował go w innych sytuacjach, odmiennych, lecz zbliżonych do niniejszej sprawy, w wyrokach: L’Oreal i in.¹⁷, Donner i in.¹⁸ oraz Football Dataco i in.¹⁹

30. Jednakże w wyroku Pinckney Trybunał Sprawiedliwości odrzucił łącznik ogniskowania, wyraźnie wskazując, iż „odmiennie niż art. 15 ust. 1 lit. c) rozporządzenia [nr 44/2001] [...] art. 5 pkt 3 rozporządzenia nie wymaga, by działalność była »kierowana do« państwa członkowskiego sądu, do którego wniesiono powództwo”²⁰.

31. Oczywiście ten fragment wyroku Pinckney (EU:C:2013:635) dopuszcza pewną interpretację²¹, lecz wydaje mi się, że z tej wypowiedzi jasno wynika zamiar wyłączenia przez Trybunał Sprawiedliwości łącznika ogniskowania przy wykładni art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001. Łącznik ogniskowania ma zastosowanie w tych jurysdykcjach, gdzie ma miejsce działalność gospodarcza poprzedzona wyraźnym zamiarem oferowania towarów i usług w państwie członkowskim, do którego kierowana jest ta działalność. Uważam zatem, iż przywołany wyrok Pinckney odrzuca co do zasady możliwość zastosowania łącznika ogniskowania w przypadku szkód pozaumownych wynikających z naruszenia majątkowych praw własności intelektualnej.

12 — Wyrok C-523/10, EU:C:2012:220.

13 — Wyrok Pinckney, EU:C:2013:635.

14 — Zobacz np. sprawa przed francuskim Cour de cassation (Com. 13 lipca 2010 r., n° 06-20-230) oraz opinia E. Treppoz, *Croniques. Droit européen de la propriété intellectuelle*, w: *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, 4 2013.

15 — Zobacz wyrok Pammer i Hotel Alpenhof, EU:C:2010:740.

16 — Zobacz w szczególności pkt 61–65.

17 — Wyrok C-324/09, EU:C:2011:474, pkt 65.

18 — Wyrok C-5/11, EU:C:2012:370, pkt 27.

19 — Wyrok C-173/11, EU:C:2012:642, pkt 39.

20 — Wyrok Pinckney, EU:C:2013:635, pkt 42.

21 — Zobacz P. De Miguel Asensio, *Tribunales competentes en materia de infracciones de derechos patrimoniales de autor cometidas a través de Internet*, w: *La Ley – Unión Europea*, 11 2014, pkt 5.

32. Należałoby jeszcze ustalić, czy łącznik ogniskowania mógłby mieć zastosowanie w przypadku, kiedy akt publicznego komunikowania będący źródłem szkody „nieumiejscowionej” był w sposób jasny i niebudzący wątpliwości skierowany do innego państwa członkowskiego. Uważam jednak, iż nie jest to sytuacja, z którą mamy do czynienia, bowiem z akt sprawy wynika, iż pozwana w postępowaniu głównym nigdy nie kierowała domniemanej działalnością wyrządzającą szkodę do innych państw członkowskich. Uważam zatem, iż nie ma potrzeby wypowiedzania się w tej kwestii.

C – Łącznik terytorialności a wyrok Pinckney

33. Po odrzuceniu łącznika centrum interesów i łącznika ogniskowania dochodzimy do rozwiązania zawartego w wyroku Pinckney (EU:C:2013:635), którego zastosowanie w niniejszej sprawie popierają, aczkolwiek z pewnymi różnicami, zarówno Republika Portugalska, jak i Komisja.

34. W wyroku Pinckney (EU:C:2013:635) Trybunał Sprawiedliwości miał się wypowiedzieć w przedmiocie wykładni art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 w odniesieniu do powództwa o odszkodowanie wytoczonego przez autora utworu muzycznego zwielokrotnionego na płytach CD, a następnie dystrybuowanego bez jego zgody za pośrednictwem Internetu.

35. W sprawie Pinckney problem polegał na dostosowaniu orzecznictwa wypracowanego w sprawach połączonych eDate Advertising i in., a także w sprawie Wintersteiger, do specyfiki autorskich praw majątkowych. Jak już wspomniałem, wyrok eDate Advertising i in. (EU:C:2011:685) dotyczył kwestii ustalenia miejsca wyrządzenia szkody w przypadku naruszenia za pośrednictwem Internetu praw osobistych, zaś wyrok Wintersteiger (EU:C:2012:220) dotyczył naruszenia praw własności przemysłowej, a konkretnie praw ze znaku towarowego. Trybunał Sprawiedliwości w każdej z tych spraw przyjął inne rozwiązanie. O ile w przypadku praw osobistych opowiedział się on za utrzymaniem tzw. zasady mozaiki, z wyłączeniem miejsca, w którym znajduje się centrum interesów poszkodowanego (gdzie może on dochodzić całości roszczeń z tytułu poniesionych szkód), to w wyroku Wintersteiger postanowił on, iż w przypadku naruszenia praw własności przemysłowej należy ściśle zastosować zasadę terytorialności i ograniczyć miejsce poniesienia szkody do państwa lub państw, w których prawo to podlega ochronie (to jest tam, gdzie znak towarowy jest zarejestrowany).

36. Prawa autorskie podlegają zasadzie terytorialności, podobnie jak prawa własności przemysłowej. Jednakże posiadają one dwie cechy charakterystyczne, które wpłynęły na ich ostateczną kwalifikację w chwili orzekania w sprawie Pinckney (EU:C:2013:635): aby mogły one korzystać z ochrony, nie jest konieczny wpis do żadnego rejestru, a ponadto podlegają one ochronie we wszystkich państwach członkowskich na podstawie dyrektywy 2001/29²². Chodzi zatem o prawa, które posiadają takie same cechy jak prawa będące przedmiotem spraw połączonych eDate Advertising i in. (EU:C:2011:685) i sprawy Wintersteiger (EU:C:2012:220), bowiem autorskie prawa majątkowe mogą zostać naruszone we wszystkich państwach członkowskich (podobnie jak prawa osobiste), jednak podlegają one ochronie w oparciu o „segmenty terytorialne”, odpowiadające terytoriom państw, podobnie jak prawa własności przemysłowej. Można powiedzieć, iż w Unii Europejskiej prawa autorskie stanowią wiązkę praw ustanowionych na terytorium każdego z państw, których całość obejmuje całe terytorium Unii.

37. Trybunał Sprawiedliwości w wyroku Pinckney (EU:C:2013:635) opowiedział się za przyjęciem wobec praw autorskich zasady terytorialności, to znaczy za rozwiązaniem bliskim stanowisku przedstawionemu w wyroku Wintersteiger (EU:C:2012:220). W treści pkt 39 tego wyroku Trybunał Sprawiedliwości wskazał, iż „majątkowe prawa autorskie podlegają, podobnie jak prawa wynikające z krajowego znaku towarowego, zasadzie terytorialności”. W dalszej części przypomniał on, iż dyrektywa 2001/29 dokonała harmonizacji praw autorskich, co oznacza, że prawa te „mogą też zostać naruszone w każdym z [państw członkowskich] odpowiednio do obowiązującego prawa materialnego”. W oparciu o to stanowisko Trybunał Sprawiedliwości uznał, iż dla celów art. 5 pkt 3 rozporządzenia

²² — Zobacz w tym zakresie opinia rzecznika generalnego N. Jääskinena w sprawie Pinckney (EU:C:2013:400), pkt 44–50.

nr 44/2001 miejscem, w którym wyrządzono szkodę, jest w danym przypadku miejsce, w którym autorskie prawo majątkowe wskazane przez powoda podlega ochronie, a podnoszona szkoda może się urzeczywistnić. Sądy danego państwa są właściwe do orzeczenia jedynie w przedmiocie szkody wyrządzonej na terytorium tego państwa²³.

38. Pokrótce, wyrok Pinckney wskazuje trzy przesłanki, które służą ustaleniu jurysdykcji sądu w przypadku transgranicznego naruszenia autorskiego prawa majątkowego: istnienie ochrony na podstawie przepisów prawa materialnego, rzeczywista ochrona oraz ograniczenie ochrony do określonego terytorium. Dla stwierdzenia, iż szkoda została wyrządzona w wyniku naruszenia autorskiego prawa majątkowego, właściwy jest jedynie ten sąd, na obszarze właściwości którego chroni się to prawo, istnieje rzeczywiste ryzyko dokonania naruszenia i którego właściwość obejmuje jedynie szkody wyrządzone w danym państwie.

39. Zastosowanie przywołanego stanowiska w niniejszej sprawie nie jest wolne od trudności. Aczkolwiek prawo autorskie P. Hejduk podlega ochronie w Austrii oraz istnieje możliwość nieupoważnionego zwielokrotnienia i rozprowadzania jej fotografii za pośrednictwem Internetu w Austrii, wydaje się być utrudnione lub nawet niemożliwe ustalenie szkód wyrządzonych jedynie w tym państwie. W przeciwieństwie do stanu faktycznego w sprawie Pinckney (EU:C:2013:635), gdzie naruszenie praw autorskich nastąpiło w wyniku zwielokrotnienia płyt CD i ich późniejszej sprzedaży za pośrednictwem Internetu w dowolnym państwie członkowskim, w niniejszej sprawie chodzi o szkody, których urzeczywistnienie jest trudne do stwierdzenia, bowiem sama tylko dostępność fotografii w Internecie nie stanowi żadnej wskazówki co do umiejscowienia szkody. W sprawie Pinckney wyrządzone szkody były wynikiem prowadzenia działalności odpłatnej (produkcja płyt CD i ich późniejsza sprzedaż on-line), podczas gdy w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z działalnością odpłatną, lecz z publicznym komunikowaniem przez pozwaną spółkę.

40. W rezultacie przyjęcie w niniejszej sprawie rozwiązania takiego jak w sprawie Pinckney (EU:C:2013:635) prowadziłoby, jak wskazuje Komisja, albo do zanegowania możliwości wytoczenia przez P. Hejduk powództwa w Austrii wobec braku lub niewystarczającego wykazania naruszenia jej praw autorskich w Austrii, albo do rozstrzygnięcia, wobec niemożności określenia naruszeń na poszczególnych terytoriach, w przedmiocie całości wyrządzonych szkód, co jednak byłoby sprzeczne ze stanowiskiem zawartym w wyroku Pinckney.

D – Kryterium mające zastosowanie w niniejszej sprawie

41. Uważam, iż automatyczne zastosowanie stanowiska zawartego w wyroku Pinckney do przypadku, kiedy szkoda jest „nieumiejscowiona”, może okazać się bezskuteczne. Stanowisko zajęte przez Trybunał Sprawiedliwości w przywołanym wyroku dotyczy tych przypadków, kiedy ryzyko naruszenia lub rzeczywiste naruszenie praw autorskich urzeczywistnia się wyraźnie na danym terytorium, pomimo tego, iż używanym medium jest Internet. Jednakże kiedy szkoda okazuje się być „nieumiejscowiona”, co wynika z rodzaju dzieła oraz zastosowanego medium komunikacji, uważam, podobnie Republika Portugalska i Komisja, iż nie jest możliwe zastosowanie kryterium miejsca urzeczywistnienia się szkody przewidzianego w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001. Przepis ten bowiem dotyczy jurysdykcji jedynie tego sądu, na obszarze właściwości którego nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

42. Rozwiązanie to wydaje mi się być najbardziej spójne z celami rozporządzenia nr 44/2001, wśród których znajduje się prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości²⁴. Łącznik, który wymaga od powoda ograniczenia jego roszczenia w oparciu o kryteria terytorialne, które są trudne, o ile nie niemożliwe do określenia, nie jest łącznikiem spójnym z duchem rozporządzenia nr 44/2001. Jak

23 — Wyrok Pinckney, EU:C:2013:635, pkt 43. To samo stanowisko zawierają także wyroki: Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, pkt 39; Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, pkt 55.

24 — Zobacz motyw 12 rozporządzenia nr 44/2001 oraz m.in. wyrok Wintersteiger, EU:C:2012:220, pkt 27–31.

wskazała Komisja, powód w przypadku takim jak niniejszy nie będzie w stanie przedstawić dowodów precyzyjnie określających szkody poniesione jedynie w tym państwie, w którym dochodzi roszczenia. Wskutek tego sąd krajowy mógłby zasądzić odszkodowanie niższe od rzeczywiście wyrządzonej szkody albo też, w wyniku przekroczenia łącznika terytorialnego, który Trybunał Sprawiedliwości uważa za właściwy w tego rodzaju przypadkach, wyższe od niej. Komisja słusznie podnosi, iż zastosowanie w niniejszej sprawie stanowiska zawartego w wyroku Pinckney wiąże się z poważnym ryzykiem przekroczenia przez sąd właściwy granic jego jurysdykcji.

43. Ponadto zastosowanie w niniejszej sprawie stanowiska zawartego w wyroku Pinckney skutkowałoby moim zdaniem powstaniem niepewności prawnej dla obydwu stron procesu. Skarżąca nie miałaby żadnej pewności co do miejsca procesu, jeżeli kryteria ustalenia zakresu jurysdykcji sądu, który rozstrzyga w tej sprawie, nie podlegają weryfikacji. W równie trudnej sytuacji byłaby pozwana, która byłaby narażona na kilka postępowań w różnych państwach członkowskich, w których wyrządzono szkodę „nieumiejscowioną” lub nawet w jednym z nich, lecz bez żadnej pewności co do zakresu jurysdykcji każdego z sądów. Uważam, iż skutek ten nie byłby zgodny nie tylko z ogólnymi celami rozporządzenia nr 44/2001, lecz także z celami jurysdykcji szczególnej przewidzianej w art. 5 pkt 3.

44. Rzeczywistym celem art. 5 pkt 3 jest bowiem, jak wskazuje rozporządzenie nr 44/2001 oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości, ustalenie jurysdykcji sądu w pobliżu zaistnienia istotnych dla danej sprawy okoliczności²⁵. Bliskość sądu daje większe gwarancje właściwego rozstrzygnięcia w przedmiocie roszczeń skarżącej i stanowiska pozwanej. Jednakże bliskość ta zanika, kiedy okoliczności sprawy, wynikające z „nieumiejscowienia” szkody, nie pozwalają na jej weryfikację za pomocą tradycyjnych środków dowodowych. Ponadto dopuszczałoby to na badanie jedynie części wyrządzonej szkody, co pozbawiałoby sąd możliwości poznania całości szkody, co z kolei utrudniałoby wszechstronną oceną okoliczności rozstrzyganej sprawy. W ten sposób zniknęłyby korzyści, jakie daje bliskość sądu do okoliczności danej sprawy, a tym samym użyteczność art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

45. W związku z tym uważam, iż w przypadku wyrządzenia za pośrednictwem Internetu szkody „nieumiejscowionej” godzącej w autorskie prawa majątkowe najlepszym rozwiązaniem jest wyłączenie możliwości wytoczenia powództwa przed sądami państwa, w którym szkoda się urzeczywistniła, i ograniczenie jurysdykcji, przynajmniej tej opartej na art. 5 pkt 3 wspomnianego rozporządzenia, do sądów państwa, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Rozwiązanie to nie wyłącza ponadto w żadnym razie jurysdykcji przewidzianej w art. 2 rozporządzenia, zgodnie z którym można wytoczyć powództwo przed sądami państwa, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania. Aczkolwiek w większości przypadków te dwa łączniki będą wskazywać na ten sam sąd (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie), nie zawsze tak będzie.

46. Oczywiście w przypadku publicznego komunikowania, kiedy zdarzenie wywołujące szkodę ma źródło w jednym państwie członkowskim oraz jest w jasny i niewątpliwy sposób kierowane do innego lub innych państw członkowskich, można rozważać ewentualne zmiany lub uzupełnienia rozwiązania, które właśnie zaproponowałem²⁶. Jednakże jak już wskazałem w pkt 2 niniejszej opinii, nie tego dotyczy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Handelsgericht Wien, który wskazuje, iż pozwana nigdy nie podjęła decyzji o kierowaniu do Austrii komunikatu będącego przedmiotem sporu. Uważam zatem, iż nie ma potrzeby wypowiedania się w przedmiocie łącznika dotyczącego sytuacji, kiedy określona działalność jest kierowana do innego lub innych państw członkowskich.

25 — Zobacz motyw 12 rozporządzenia nr 44/2001.

26 — Podobnie jak można to czynić, kiedy stanowisko zawarte w wyroku Pinckney jest stosowane w odniesieniu do szkody transgranicznej godzącej w autorskie prawa osobiste. W tym zakresie zob. A. Kur w: *Conflict of Laws in Intellectual Property, The CLIP Principles and Commentary*, Oxford, OUP 2013, pkt 2:203.C10.

47. W rezultacie proponuję Trybunałowi Sprawiedliwości, aby w przypadku takim jak w niniejszej sprawie, kiedy skarżącej za pośrednictwem Internetu wyrządzono szkodę „nieumiejscowioną” godzącą w autorskie prawa majątkowe, sądami właściwymi były zgodnie z art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 sądy miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

VI – Wnioski

48. W konsekwencji proponuję, aby Trybunał Sprawiedliwości odpowiedział na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Handelsgericht Wien w następujący sposób:

Artykuł 5 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, iż w postępowaniu dotyczącym naruszenia za pośrednictwem Internetu praw pokrewnych prawom autorskim, wskutek czego wyrządzono szkodę „nieumiejscowioną”, której położenia terytorialnego nie można określić za pomocą wiarygodnych środków dowodowych, właściwe są sądy miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.